

**Koca Çınarlar Özel Yetenekli Bireyleri Dinliyor:
Samsun Huzurevi Örneği**

**Koca Çınarlar Listen to Individuals With Special Talents:
The Sample of Samsun Nursing Home**



**ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ**

Aysima YILMAZ¹

Fatma Doğa ÇOLAK¹

İdil KEFELİ^{1*}

¹Samsun Rotary Kulübü Bilim ve Sanat Merkezi, Samsun / Türkiye

¹Samsun Rotary Club Science and Art Center, Samsun / Turkey

*i_kefeli55@hotmail.com

ORCID: 0000-0002-4104-0071

ORCID: 0000-0002-6397-3745

ORCID: 0000-0002-2392-8296

MAKALE BİLGİSİ / ARTICLE INFORMATION

Geliş Tarihi / Date Received

20.08.2020

Kabul Tarihi / Date Accepted

17.12.2020

Yayın Tarihi / Date Published

Aralık / December 2020

Yayın Sezonu / Pub Date Season

Aralık - Haziran / December - June

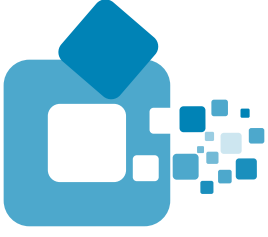
ATIF / CITE as

Yılmaz, A., Çolak, F. D., Kefeli, İ. (2020). "Koca Çınarlar Özel Yetenekli Bireyleri Dinliyor: Samsun Huzurevi Örneği" / "Koca Çınarlar Listen to Individuals With Special Talents: The Sample of Samsun Nursing Home". bilar: Bilim Armonisi Dergisi, 3 (2): 45-54. doi: 10.37215/bilar.783025

<https://dergipark.org.tr/tr/pub/bilar>

Copyright © Published by Antalya İl Millî Eğitim Müdürlüğü Since 2018, Antalya, 07100 Turkey. All rights reserved.





Koca Çınarlar Özel Yetenekli Bireyleri Dinliyor: Samsun Huzurevi Örneği

Koca Çınarlar Listen to Individuals With Special Talents:
The Sample of Samsun Nursing Home



ANTALYA
İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ÖZET

Çalışmanın amacı, kültürel değerlerimizin yeni kuşaklara ulaşmasını sağlayan huzurevindeki yaşlıların yaşam tecrübelerinden hareket ederek özel yetenekli gençlerin sosyal gelişimlerine katkı sağlamaktır. Çalışma sayesinde huzurevindeki yaşlıların "moral" olarak güçlenmelerine ve yaşama tutunmalarına katkı sağlanacaktır. Çalışma nitel yaklaşımı kapsayan olgubilim deseni ile yapılandırılmıştır. Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşme ve gözlemdir. Çalışmanın yapısı gereği "katılımcı gözlem" tercih edilmiştir. Çalışma evreni kolay ulaşılabilirlik göz önünde bulundurularak Samsun ili İlkadım ilçesindeki bir huzurevi ve Samsun ili İlkadım ilçesinde özel yeteneklilerle eğitim yapan kurumdur. Bu evrende etkinlikler huzurevi sakinlerinden sekiz ve özel yetenekli bireylerden beş gönüllünün katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Çalışma gönüllü özel yetenekli beş birey ile üç kere huzurevi ziyaret edilerek yapılmıştır. Araştırmacılar katılımcı gözlem tekniğiyle etkinliğe dâhil olmuştur. Etkinliklerde veriler ses kaydı ve olay anında gözlem formu doldurularak toplanmış daha sonra deşifre edilmiştir. Nitel veriler "Betimsel Analiz" kullanılarak analiz edilmiştir. İki ana tema belirlenmiştir; birincisi, *iyilik yapan iyilikle karşılaşır*; ikincisi ise, *arkadaşlık ve önemidir*. Çalışma sonucunda huzurevindeki yaşlıların yaşam tecrübelerini dinlemek, özel yetenekli bireylerin yaşadıkları iyi-kötü olayları tekrar düşünmesine neden olmuştur. Yaşlıların eski ve yeni arkadaşlık ve iyilikten vazgeçmeme konusunda aktardığı kültürel değerler özel yetenekli bireylerin sosyal gelişimlerine olumlu katkı sağlamıştır.

Anahtar Sözcükler: Değer, Huzurevi, Özel yetenek, Yaşlı.

ABSTRACT

The aim of the study is to contribute to the social development of specially talented young people, starting from the life experiences of the elderly in the nursing home, which enables our cultural values to reach new generations. Thanks to the study, it will be contributed to the elderly people in the nursing home to strengthen and hold on to life. The study is structured with a phenomenal pattern that covers the qualitative approach. The main data collection tool in case studies is interview and observation. "Participant or observation" was preferred due to the nature of the study. The universe of work is a nursing home in the town of İlkadım, Samsun, and an institution with special skills in the province of İlkadım, taking into account easy accessibility. In this universe, activities were held with the participation of eight volunteers from nursing home residents and five volunteers from special talented individuals. The study was carried out by visiting volunteers three times with five volunteers with special talents. Researchers were involved in the activity with participant or observation technique. At the events, the data were collected by filling in the sound recording and the observation form at the time of the event, and then deciphered. Qualitative data were analyze during "Descriptive Analysis". Two main themes have been identified; First, he encounters goodness that does good; The second is friendship and importance. As a result of the study, listening to the life experiences of the elderly in the nursing home caused special talented individuals to rethink the good and bad events. The cultural values conveyed by the elderly about not giving up old and new friendship and goodness have contributed positively to the social development of special talented individuals.

Keywords: Value, Nursing home, Gifted, Old.

1. GİRİŞ

1.1. Kültürel Değerleri Aktaran Sessiz Çoğunluk: Huzurevindeki Yaşlılar

İnsanın yaşam periyodu bebeklik, çocukluk, ergenlik, olgunluk ve yaşlılık başlıkları altında ele alınmaktadır. İnsan hayatında çocukluk, gençlik, yetişkinlik ve yaşlılık gibi birbirinden farklı olan ancak birbirinden kesin sınırlarla ayrılamayan bu dönemler içerisinde yaşlılık, yaşamın son dönemlerini ifade etmek için kullanılmaktadır (Özyer 2016, 17). Bu dönemde fiziksel olarak gerileme, biyolojik kapasitelerde azalma, toplumsal rollerde ve yaşamda esneklik, bireysel ve toplumsal beklenti düzeyinde giderek hızlanan düşüş görülmektedir (Şahin 2015, 11). Bütün bunlara rağmen yaşlılar değerlerin aktarımı için kuşaklar arasındaki iletişimin en önemli unsurları arasındadır. Onların tecrübi bilgisi gençlere yol gösteren, yaşamsal sorunlarda destek olan ve onları anlayabilecek değerli anıları taşıyan bir rehber dönüşmektedir (Yıldız 2018, 17).

Yaşlıların genç nesillere aktardığı “değerler” ne demektir? Değer, öznenin ya da zihnin teorik bir tavır ya da yöneliminden çok, pratik bir tavır ya da yöneliminin ifadesidir. Değer, öznenin ilgili nesneye kendi kişisel amacı ve eylemleriyle olan ilişkisini ifade etmek üzere, ona, diğer niteliklerine ek olarak sonradan eklediği bir niteliktir. Değer bu süreçten sonra kendi başına ve nesnel bir biçimde değerli bir şey olarak görülmek suretiyle, nesnelleştirilir ve nesneye yansıtılır. Değer bir ölçüt olarak olanla olması gereken ayrımını içerir ve her zaman olumlu ya da olumsuz bir şey olarak görülür (Cevizci 2002, 248). Bütün dünyada kabul edilen evrensel değerler olduğu gibi, her toplumun kendi kültürünün ürünü değerleri de bulunmaktadır. Türkiye'nin milli değerleri ve kültürel yapısı, saygı, merhamet ve hürmet gibi duyguları aşılabilir (Kırdı 2007, 28). Bu değerlerin taşıyıcısı olarak kabul edilen yaşlı yüreklerin toplumsal yaşamdaki rolü oldukça önemlidir. Onlar geleceğin şekillenmesinde yardımcı olan geçmişini anlamamızı sağlayan ve değerleri aktaran koca çınarlarımızdır (Canatan 2008, 62). Bu bakış açısı doğrultusunda yaşlıların özel yetenekli gençlere aktaracağı öğüt niteliğindeki anılarla süslenmiş değerlerimiz kültürel olarak varlığını devam ettirecektir.

Bir insanın yaşamında hayat bulan kültürel değerlerimizin gençlere ulaşması için yaşlıların gençlerle buluşmasının oldukça önemli olduğu görülmektedir. Huzurevinde yapılan araştırmalara bakıldığında, yaşlılık döneminde en çok ihtiyaç duyulan sosyal sürecin kendini önemli hissetmek ve bu sayede moral bulmak olduğu belirlenmiştir (Büker vd 2010, 46). Yaşlılıkta fiziksel kapasitedeki

azalmanın ve sağlığın bozulmasından çok, yaşlı birey için ruhsal ve moral durumun yaşamı sürdürmede daha etkili olduğu ifade edilmektedir. Moral, yaşlı bireylerin süreçle mücadelesinde önemli bir faktördür. Ayrıca moral hem iyilik halinin hem de yaşlılıkta göz ardı edilen yaşam kalitesinin önemli bir belirleyicisidir. Yaşlılıkta moral ve duygusal aktarımlar, karşılıklı ilişkilerin sürdürülmesi, dayanışma, aile-akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin sürdürülmesiyle ilişkili görünmektedir. Sosyal destek sonucu ortaya çıkan saygınlık, moral artışına ve yaşamdan duyulan memnuniyete, stres verici olaylarla baş etmeye olumlu katkılarda bulunmaktadır (Karakaş ve Durmaz 2017, 34). Huzurevindeki yaşlıların yaşam tecrübelerini aktarmak için gençlerle buluşacağı ortamlar oluşturmak onların kendini önemli hissetme ve yaşamda duyulan memnuniyetlerinin artmasına destek olacaktır.

Bu yüzden çalışma yaşlıların özel yetenekli gençlerle iletişim kurmasını sağlayarak hem yaşlıların anılarının değerleri aktarma özelliğine vurgu yapmak hem de özel yetenekli gençlerin yaşlıların engin tecrübelerinden faydalanıp yaşamsal problemlerine farklı bakış açıları geliştirebilmelerini desteklemek amacıyla yapılandırılmıştır.

1.2. Verüstü Hazinelerimiz: Özel Yetenekliler

Kültürel değerlerimiz ışığında yaşlı geçmişi ifade ederken geleceğimizi de özel yetenekli gençler yapılandıracaktır. Özel yetenekli genç; zekâ, yaratıcılık, sanat kapasitesi veya özel akademik alanlarda yaşlılarına göre yüksek düzeyde performans gösterdiği uzmanlar tarafından belirlenen ve bu alanlarda özel eğitime gereksinim duyan bireylerdir (MEB 2015, 2). Özel yetenekliliğin tanımında da belirtildiği gibi özel yetenekli gençler “özel eğitim” ihtiyacı duyan bireylerdir. Akranlarından üst düzey düşünme becerileri, zihinsel olarak yüksek performans göstermeleri gibi özellikleriyle farklılaşan özel yetenekli bireyler, okul toplumunda akranları tarafından anlaşılabilen, zaman zaman okudukları kitaplar veyailgi alanları yüzünden ötekileştirilen ve bu yüzden yalnızlık yaşayabilen bireylerdir. Bu durum özel yetenekli bireylerin duygusal gelişimlerinde büyük problemlere sebep olabilmektedir (Kurnaz 2013, 189). Onlar yapıları gereği adalet, eşitlik, iyilik, cömertlik gibi kavramları erken yaşta yaşama aktarma becerisine sahiptir. Gelişmiş sorgulama güçleri, keskin birer gözlemci olmaları ve mantıksal düşünebilmeleri dolayısıyla eşitsizlikleri, adaletsizlikleri, çifte standartları fark edebilir ve derinden sorgulayabilir olmalarını sağlamaktadır (Levent 2011). Fakat bu durum onların yaşantısını her zaman olumlu etkilemez. Pek çok şeyi değiştirmeye güçlerinin yetmeyeceğini

fark ettiklerinde kendilerini güçsüz hissetme, karamsar olma, gelecekte kaygı duyma vb. duygular halleri oluşabilmektedir (Gündüz 2010, 164).

Özel yetenekli bireylerin Türkiye'nin önemli bilimsel-düşünsel gelişmelerine imza atması beklenmektedir. Fakat onların sosyal gelişmelerini destekleyecek ortamlar yaratılmazsa beklenen durumun aksine beyin göçü, bilimsel yaşamdan uzaklaşma, kendi yeteneklerini fark edememe gibi sorunlar ortaya çıkacaktır. Çalışma, huzurevindeki yaşlılar ile özel yetenekli bireylerin bir araya gelmesini sağlayarak huzurevindeki yaşlıların moral bulmasına, özel yetenekli bireylerin ise kendilerini ifade edebilecekleri, kendi sorunlarını çözmek için destek bulabilecekleri bir ortam sağlamak üzere yapılandırılmıştır.

2. MATERYAL VE METOT

2.1. Araştırmanın Amacı

Dünyada birçok toplumun yaşlılara ve yaşlılığa karşı tutumu sosyo-kültürel değişimlere bağlı olarak farklılık göstermektedir. Türkiye'de yaşlılığa ilişkin olumlu değer yargılarının öncelikle dini-geleneksel bir çerçeve içerisinde anlam kazandığı kabul edilmektedir. Bu çerçeve içerisinde Türk kültüründe yaşlıların önemli bir yeri olduğunu ifade etmek mümkündür. Böylesi bir kültürel yapıda yaşlılara saygı, sevgi, merhamet ve bağlılık duygularıyla yaklaşmaktadır. Fakat modern insan gittikçe bireyselleşmekte ve kültüründen gelen birçok değerden uzaklaşmaktadır (İnce 2017, 87). Toplumun sevgi, saygı çerçevesinde ilgiye, arkadaşlığa ilgi duyan bir diğer bölümü ise özel yetenekli gençlerdir. Modern toplumun değişkenleri içinde şekil alan özel yetenekli gençler akranlarından zihinsel ve duygusal olarak farklı gelişim özelliklerine sahiptirler. Akranlarıyla konuşmak yerine kendinden büyüklerle konuşmayı tercih eden özel yetenekli gençler, sosyal çevrelerinde dışlanan, zaman içerisinde akranlarına yabancılaşan gençler olabilmektedir (Köksal 2007).

Bu düşüncelerden hareketle çalışmanın amacı, kültürel değerlerimizin yeni kuşaklara ulaşmasını sağlayan huzurevindeki yaşlıların yaşam tecrübelerinden hareket ederek özel yetenekli gençlerin sosyal gelişmelerine katkı sağlamaktır. Çalışma sayesinde huzurevindeki yaşlıların "moral" olarak güçlenmelerine katkı sağlanacak ve yaşama tutunmaları da desteklenecektir. Bu sayede yaşlıların anılarında, öğütlerinde saklı olan kültürel değerlerimiz gençlere ulaşmış olacaktır. Yaşlıların bir toplumun temel taşları olduğu ve özel yetenekli bireylerin toplumun geleceğinde önemli işlere imza atacak bilim insanları olacağı düşünüldüğünde çalışmanın amacı daha da büyük

önem taşımaktadır.

2.2. Araştırmanın Kısıtları

1. Samsun'da üç tane huzurevi bulunmaktadır. Canik bölgesindeki huzurevinde 49 erkek, 11 kadın olmak üzere 60 yaşlı bulunmaktadır. Çalışma Canik bölgesinde bulunan bir huzurevinde yaşayan gönüllü sekiz yaşlı ile sınırlandırılmıştır.
2. Çalışma Samsun'daki özel yetenekli beş genç ile sınırlandırılmıştır.

2.3. Çalışma Grubu

Çizelge 1. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin frekans ve yüzdeler

KATILIMCILAR (DEĞİŞKENLER)		f	%
Yaşlı	Kadın	3	37,5
	Erkek	5	62,5
Özel Yetenekli Birey	Kadın	3	60
	Erkek	2	40

Yaşlılarla ilgili olarak çalışmanın evrenini 2019 yılında Samsun ilindeki huzurevleri oluşturmaktadır. Bu evrende kolay ulaşılabilirlik göz önünde bulundurularak Canik bölgesindeki bir huzurevi örneklem olarak seçilmiştir; fakat gerekli izinler planlanan zaman dilimi içinde alınamamıştır. Bunun üzerine kolay ulaşılabilirlik göz önünde bulundurularak ikinci girişimde bulunulmuştur. İlkadım bölgesindeki bir huzurevinden izin alınmış ve ziyaret gerçekleştirilmiştir. Huzurevinde toplam 49 erkek; 11 kadın olmak üzere 60 yaşlı bulunmaktadır. Yaşlıların hepsine sosyal çalışmacıyla birlikte düzenlenen bir toplantı ile bilgi verilmiştir. Çizelge 1'de çalışma grubu özellikleri paylaşılmıştır.

Gönüllü katılımcıların yaşları 65-80 arasında değişmektedir. Katılımcıların yaşlılığın getirdiği fizyolojik yıpranmalar dışında herhangi bir hastalığı yoktur. Katılımcıların aileleri vardır; bu yüzden zaman zaman aileleriyle kalabilmektedirler. Sağlık problemleri yaşamadıkları sürece çarşıya, gezmeye huzurevinin araçlarıyla veya otobüsle gidebilmektedirler. Huzurevinde birlikte zaman geçirecekleri, sohbet edebilecekleri çok güzel alanlar vardır. Huzurevi bünyesinde birçok kurs düzenlenmektedir. Yaşlılar istedikleri kurslara becerileri, ilgileri doğrultusunda katılabilmektedir. Huzurevi sosyal çalışmacı gönüllü yaşlılarla ilgili bilgi paylaşımı yapmıştır. Özellikler etkinlik için hazırlanmış yarı yapılandırılmış sorulara bakmış ve özel yaşantılara derinlemesine girilmemesi konusunda uyarılmıştır. Bütün bu uyarılar dikkate alınarak çalışma uygulanmıştır.

Özel yetenekli bireylere ulaşabilmek için kolay ulaşılabilir örneklem yöntemi tercih edilmiştir. Sadece özel yeteneklilerle eğitim yapan kurum ziyaret edilmiş ve çalışma hakkında rehber uzman ve yöneticilere bilgi verilmiştir. Çalışmanın 15 yaş üzeri öğrencilere uygun olduğu ifade edilmiştir. Bu yüzden kurum bünyesinde 15 yaş ve üstündeki öğrencilere bilgilendirme toplantısı yapılmıştır. Toplantı sonrasında beş özel yetenekli birey gönüllü olmuştur. Diğerleri örgün eğitim ve iş yüklerini mazeret göstererek katılmak istememiştir. Gönüllü özel yetenekli bireylerin üçü fen lisesine, ikisi Anadolu lisesine devam etmektedir.

2.4. Veri Toplama

Çalışma nitel yaklaşımı kapsayan olgubilim deseni (fenomenoloji) ile yapılandırılmıştır. Olgubilim araştırmalarında başlıca veri toplama aracı görüşme ve gözlemdir. Çalışmanın yapısı gereği “katılımcı gözlem” tercih edilmiştir. Olgubilim çalışmalarında olgular, yaşadığımız dünyadaki olaylar, deneyimler, algılar, yönelimler, kavramlar ve durumlar gibi çeşitli biçimlerde karşımıza çıkabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2006). Olgubilim deseni farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir anlayışa sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktadır. Olgubilim deseni tercih edilmiştir çünkü hem özel yetenekli bireyler hem de huzurevindeki yaşlıların farkında olmamıza rağmen onların sosyal gelişimlerini desteklemek için ayrıntılı, detaylı bir çalışma yok denecek kadar azdır.

Huzurevindeki sekiz gönüllü yaşlı ile beş gönüllü özel yetenekli birey üç kere bir araya getirilmiştir. Yaşlıların ulaşımında sıkıntı yaşayacağı düşünülerek bu yöntem kullanılmıştır. Her etkinlik yaklaşık iki saat sürmüştür. Katılımlı gözlem yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile başlamıştır. Yarı yapılandırılmış sorular hazırlanırken özel yetenekli bireylerin yaşadığı sorunlarla ilgili alan yazın taraması yapılmıştır. Alan yazın taramasında en sık tekrar edilen “arkadaş bulma”; “sosyal dışlanma”; “kendini güçsüz hissetme” konularına öncelik verilmiştir (Şentürk ve Kefeli 2019). Aynı zamanda sorular huzurevindeki sosyal çalışanın uyarıları dikkate alınarak yaşlıların aile ve sorunlarına girmeden kısa ve açık olarak ifade edilmiştir. Grup çalışmasının yapılacağı ortam huzurevi çalışanları tarafından gösterilmiştir. Çalışma sırasında sadece gönüllü huzurevi sakinleri ve gönüllü özel yetenekli bireylerin olmasına dikkat edilmiştir.

Yarı yapılandırılmış sorular:

1. Sizce arkadaşlık ilişkileri hangi değerler temelinde yapılandırılmalıdır? Örneklerle açıklar mısınız?

2. Sizce şimdiki gençlerde unutulmuş değerler nelerdir? Örneklerle açıklar mısınız?
3. Arkadaşlıkla ilgili hiç unutamadığınız bir anınız var mı? Anlatabilir misiniz?

Hazırlanan yarı yapılandırılmış soruların amaca ne derece hizmet ettiği, anlaşılabilirliği ve uygulanabilirliğini kontrol etmek amacıyla alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda yarı yapılandırılmış sorular düzenlenmiştir. Etkinlik boyunca katılımcıların cevaplarını etkileyecek herhangi bir dış faktörün olmamasına dikkat edilmiştir.

Etkinliklere katılan yaşlılar ve özel yetenekli bireyler gönüllülük esasına göre belirlenmiştir. Her üç etkinlikte de katılımcılardan izin alınarak ses kaydı yapılmış ve gözlem formu doldurulmuştur. Daha sonra ses kaydı deşifre edilmiştir. Deşifre işlemi gözlem formu ile birlikte etkinliğin yapıldığı akşam düzenlenmiştir. Katılımcı Gözlem formunda yaşlı gönüllüler ve özel yetenekli bireyler için iki farklı bölüm yer almaktadır.

2.5. Verilerin Analizi

Nitel veriler “Betimsel Analiz” kullanılarak analiz edilmiştir. Betimsel analizde, elde edilen veriler belirlenen temalara göre sistematik ve açık bir biçimde betimlenir, bu betimlemeler açıklanır ve yorumlanır, neden-sonuç ilişkileri irdelenir ve sonuçlara ulaşılır (Yıldırım ve Akgün 2006). Betimsel analiz dört aşamadan oluşur: Bir çerçeve oluşturma, tematik çerçeveye göre verilerin işlenmesi, bulguların tanımlanması, bulguların yorumlanması (Altunışık vd 2010). Betimsel analizin yapılabilmesi için deşifre edilen birebir görüşme notları tek tek numaralandırılmış ve bütün veriler tek tek okunarak amaca uygun ve benzer olanlar bir araya getirilmiştir. Betimsel analiz yapılırken aşağıdaki basamaklar uygulanmıştır;

- Çalışma amacına uygun olarak çerçeve oluşturulmuştur. Görüşme metinlerindeki ve gözlem formlarındaki benzer cevaplar birleştirilmiştir.
- Yazılı metinler tek tek numaralandırılmıştır. Ardından, “İyilikler hep sizinle” ve “Arkadaşlık çok önemlidir.” olarak iki başlığa ayrılmıştır.
- Daha sonra kendi aralarında iki temayı içeren açıklamalar kategorilere ve alt kategorilere ayrılarak, ortak temalar oluşturulması için sürekli karşılaştırılmıştır.
- Belirlenen bu ortak temalar, tekrarlanma sıklığı göz önüne alınarak tablo haline getirilmiştir. Temalar oluşturulurken

konusunda uzman kişilerden yardım alınmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Katılımcı Gözlem Analizleri

Huzurevinde sekiz gönüllü yaşlı ve beş gönüllü özel yetenekli birey üç kere buluşmuştur. Araştırmacılar etkinliğe katılımcı gözlem kurallarına uygun olarak katılmıştır. Katılımcılardan izin alınarak üç etkinlikte kaydedilmiştir. Eş zamanlı olarak araştırmacılar gözlem formu da doldurmuştur. Daha sonra kayıtlar deşifre edilmiştir. Deşifre edilen kayıtlar ortak temaların bulunması amacıyla betimsel analiz basamaklarına uygun olarak analiz edilmiştir. İki tema oluşturulmuştur;

3.1.1. I. Tema ile İlgili Katılımcı Gözlem Örnekleri: İyilik yapan iyilikle karşılaşır.

K2: Yaşlı Kadın: Ben yengemin yetimlerine bakmak için Almanya'ya gittim. Oralarda çok zorlandım. Daha Türkçe okumayı bilmezken Almanca öğrenmeye kalktım. İyi niyetli olunca Allah yardım ediyor... yine olsa yine yaparım. Şimdi bana madem böyle iyilik yaptın neden buradasın diye sormayın. Çünkü ben kendim gelmek istedim... iyilik karşılık bekleyerek yapılmaz. Sizde buna çok dikkat edin olur mu? İyilik daima önünüze çıkacaktır. Bir yere sığıntı olmaktansa bakın burada kendim keyifle yaşıyorum...

K6: Yaşlı Kadın: Bütün mahalle toplanır bana gelirlerdi. Eode ne varsa yer içerdik. Şimdi her gün bir kişi beni ziyarete geliyor diyebilirim... O kadar mutlu oluyorum ki... aman size kıymet verene siz de kıymet verin. Arkadaşlık hep özveri ister bazen beni çok üzerlerdi ama ben onları sevmekten hiç vazgeçmedim. İyilik her zaman karşılığını bulmuyor çünkü aslında zaten karşılık için yapılmıyor... bir hikâye anlatmak isterim size;

Bir gün, bir akrep, bir ırmağın kenarında dolaşıyormuş. Birdenbire bir kaplumbağa akrebin yanına gelip;

-Burada ne yapıyorsun, demiş. Akrep;

-Ben ırmağın öte yanına geçmek için bir çare arıyorum. Çünkü benim bütün yavrularım ırmağın öte yakasındadır, diye söylemiş. Kaplumbağa da şefkati ve yabancıya iyi davranması sebebiyle, onu en yakın bir akrabasıymış gibi sırtına alıp, su üzerinde yüzmeye başlamış. İrmağın ortasına gelince, akrebin sokmak arzusu uyanmış. Kaplumbağanın sırtında iğnesini dokundurmuş. Kaplumbağa;

-Ne yapıyorsun, diye sormuş. Akrep;

-Hünerimi gösteriyorum. Sen bana iyilik edip yarama

merhem koydun. Ben de sana iğnemi sokuyorum. Benim göstereceğim şefkat de ancak budur, demiş. Bunun üzerine, kaplumbağa hemen suya dalmış. Akrep de boğulup gitmiş.

Hikâye ne kadar anlamlı değil mi? Kötüyü değiştirmeye çalışmadan biz iyi olduğumuz için bildiğimiz yoldan şaşmamalıyız. Ama sakın unutmayın bu her zaman mutlu olacağımız anlamına gelmez...

K1: Özel Yetenekli Genç Erkek: Arkadaşlarımla aram hiç iyi değil. Sizin dediğiniz gibi bende hepiyilik yapmak istiyorum ama hak etmiyorlar. Hep bana zarar veriyorlar. Kendimi korumam gerekiyor. Keşke sizin zamanınızdaki gibi olsa insanlar. Bence şimdi herkes akrep olmuş (yaşlı gönüllünün anlattığı örnekten sonra söylenmiştir.)kendimi kurbağa gibi hissediyorum. Her seferinde onlara güveniyorum ama hep benim iyi niyetimi kullanıyorlar. Bende biraz uzak durmaya karar verdim. Fakat şimdi sizin anlattıklarınızı dinleyince belki yeniden deneyebilirim.

K5: Yaşlı Erkek: Gençler hep dinimizi unuttu. Ne var ne yoksa o ellerindeki "ekranda" sanki... sizler bak ne güzel şeyler yapıyorsunuz. Biz sizlerle buluşup anlatmak istiyoruz; siz de ne güzel dinlemek için geldik, diyorsunuz. Ben hayatım boyunca dinimin bana dediği gibi iyilik yaptım ve iyilik benim karşıma hep iyilik çıkardı. Bakın ne güzel bir yerdeyim. Burası olmasaydı perişan olurdu... Benimde çocuklarım var. Haftada birkaç defa onlarda kalıyorum. Bazen bir ay kalıyorum bunalınca buraya geliyorum. Yaptığım iyilikler işte tek tek karşıma çıkıyor...

K3: Özel Yetenekli Genç Kadın: Sizinle sohbet etmek bana çok iyi geldi. Eskiye dinledikçe banayapılanları unuttum. Farklı olmanın iyi bir şey olduğunu hâlâ düşünmüyorum. Ama en azından dinimizi hatırlasalar, iyi insan olmaya çabalasalar bana yetecek... akranlarımdan çok sizinle vakit geçirmek bana iyi geldi. Belki de zaman zaman bizim okullarımıza gelip söyleşiler düzenleseniz çok iyi olur. Yaşayan birilerinden bunları dinlemek kitaplardan okumaktan daha iyi bence...

Görüldüğü gibi yaşlı gönüllülerin anlattığı hikâyeler, örnek olaylar özel yetenekli bireylerin yaşamlarına dokunmuştur. Alan yazını destekler bir şekilde özel yetenekli bireyler kendilerinden büyüklerle daha iyi vakit geçirdiklerini dile getirmiştir. Yaşlı gönüllüler, yaşamda "iyilik" yapmanın önemi üzerinde durmuştur. Bu durum "iyi insan" ile ilgili düşüncelerin farklı dönemlerde de olsa aynı olduğunu göstermiştir. Özel yetenekli bireyler K2 Özel yetenekli kadın "arkadaşlarının kendisine karşı çok merhametsiz olduğunu hatta zaman zaman akran zorbalığına maruz kaldığını" dile getirmiştir. Bu durum ile ilgili olarak, yaşlı gönüllüler kendi hayatlarından örnekler anlatarak "kötü ile kötü olmayın" düşüncesine vurgu yapmıştır. K10 Yaşlı gönüllü erkek "kendi

dönemlerinde akran zorbalığı vb. kavramların olmadığını ama yapılan kötülüklerin aynı olduğunu" vurgulamıştır. Zaman zaman araştırmacıların yönlendirmesiyle daha az söz alabilen yaşlı gönüllülere de fikirleri sorulmuştur. Özel yetenekli gençler aktif olarak katılmıştır. Genel olarak, keşke sizin zamanınızda olduğu gibi olsa, biz de anlaşılacak istiyoruz, haklısınız kötülüğe kötülükle cevap verilmez ama ne yapalım gibi tepkilere karşı yaşlı gönüllüler; hikâyeler anlatmayı ve merhametli olmayı ön plana çıkarmışlardır. Yaşlı gönüllülerin iyi olmanın unutulduğunu, çıkarların insanların gözünü kör ettiğini sıklıkla tekrarladığı görülmüştür. Fakat yine de bu eleştirilere kendileri örnekler vererek gençlere yol göstermeyi tercih etmişlerdir. Yaşlı gönüllülerden kadınların özellikle merhamet kavramını ön plana çıkardığı ve özel yetenekli bireylere daha çok sevgi gösterdiği gözlemlenmiştir. Yaşlı gönüllü erkekler ise, akıl vermeyi tercih etmişlerdir. Doğru olanın yapılması gerektiği ve asla pes edilmemesi üzerinde durmuşlardır. Özel yetenekli bireylerde kadınlar sevgiye daha açık cevap verirken erkekler suskun kalmayı tercih etmişlerdir.

3.1.2. II. Tema ile İlgili Katılımcı Gözlem Örnekleri: Arkadaşlık çok önemli.

K7: Yaşlı Gönüllü Kadın: Ben burada arkadaşlarımın kıymetini biraz daha anladım. Hiç kaogaetmiyoruz sanmayın. Ama insan annesiyle bile kaoga ediyor... akşam saatlerinde odama çekildiğimde bazen birisi kapımı vuruyor sohbet ediyor. Öyle iyi hissediyorum ki kendimi anlatamam...

K4: Özel Yetenekli Genç Erkek: Benim neredeyse hiç arkadaşım yok. Teneffüslerde hep yalnızgeziyorum. Sanki ben tercih ediyormuşum gibi anlatıyorum ama aslında çok üzülüyorum. Akranlarımın yaptığı şeyler hiç hoşuma gitmiyor onlarla ortak bir paydam yok... ama onlarla vakit geçirmek istiyorum. Beni anlasınlar istiyorum o da olmuyor... vazgeçmemeliyim...

K6: Özel Yetenekli Genç Kadın: Benim arkadaşlarım bana hep gülüyor artık onlardan nefret ediyorum. Annem bana hep arkadaşlarıyla bir şeyler yapsana diyor, bende bir sebep bulup "hayır" diyorum. Daha çok ders çalışmam gerek diye mazeretler uyduruyorum. Anneme bile durumu anlatamıyorum... beni bir gün buluşmaya davet ettiler. Bende nasıl mutlu oldum. Anneme de anlattım o da çok sevindi. Hazırlandım ve buluşma yerine gittim. Bekledim, bekledim ve bekledim ama gelmediler. Anneme bunu söyleyemedim... çok eğlendiğimizi falan anlattım. Okula gittiğimde arkadaşlarıma bunu neden yaptıklarını sordum, hepsi birden kahkaha anlatmaya başladı... daha diyecek bir şey yok sanırım...

K10: Yaşlı Gönüllü Erkek: Ben öyle geçinilmesi kolay bir insan değilim. Aslında tam anlamıyla huysuz ihtiyarım. Ama buradaki arkadaşlık var ya her şeye değer... hata yaptığınızda özür dilemeyi sakın

unutmayın, güçsüzlük olarak görmeyin. Arkadaşınızın kalbini kırınca onun gönlünü muhakkak alın... fakat size kötülük ediyorsa da merhamet edin onlara. Eninde sonunda anlayacaklardır. Ben çocukken de huysuzdum. Hiç arkadaşım yoktu desem yeridir. Hep karşıdakini suçlardım. İsterseniz bir de bunu deneyin! Belki de yaptığınız bir şey onların hoşuna gitmiyordur.

Görüldüğü gibi, alan yazını destekler bir şekilde özel yetenekli bireylerin akranlarından farklı olarak yaşadıkları duygusal gelişimleri onların arkadaşlık kurmalarını zorlaştırmaktadır. Bu durum onları kalabalıklar içinde yalnızlığa sürüklemektedir. Grup içinde birbirlerini dinlerken özel yetenekli bireyler birbirlerine sarılıp sakinleştirmeyi denemişlerdir. Böylece yalnız olmadıklarını görmüş ve kendi özelliklerine sahip olan gençlerle birlikte verimli vakit geçirmişlerdir. Ayrıca kendileriyle dalga geçileceği düşüncesinden arınıp açıkça ve çok samimi itiraflar olduğu gözlemlenmiştir. Yaşlı gönüllülerin onların dertlerine çare olmak için verdikleri örnekler ve öğütler kültürel değerlerimizi hatırlatmıştır. Yaşlı gönüllüler özellikle "merhametli" olmak üzerine vurgu yapmıştır. Özel yetenekli bireyler, arkadaşlarının olmadığından, akranzorbalığına uğradıklarından, ailelerinin bile onları anlamadığına vurgu yapmışlardır. Yaşlı gönüllülerde onlara kendi yaşamlarından örnekler vererek ve merhametli olmaya yönlendirerek yol göstermeye çalışmıştır. Erkek yaşlı gönüllüler arkadaşlığın önemi üzerinde durmuştur; kadınlar ise arkadaşların çok önemli olduğu, onlarsız yaşamın çok güç olacağını vurgulamıştır. Özel yetenekli erkekler arkadaşlıkla ilgili tecrübeleri detaylı anlatmış ve kendilerini duygusal bir yapıya sokarak açıklamışlardır; kadınlar da erkekler gibi arkadaşlıkla ilgili kötü tecrübelerini anlatmış fakat iyi tecrübeler anlatılmamıştır. Bunun sebebi sorulduğunda her iki grupta duygusallaşmış ve susmayı tercih etmiştir.

4. SONUÇ VE TARTIŞMA

21. yüzyılın en önemli demografik gerçeklerinden biri nüfusun yaşlanmasıdır. Nüfusun yaşlanması bakımından, Türkiye gelişmiş ülkelerle aynı seviyeye sahip olmasa da istatistiksel veriler ülkemizin yeni bir demografik yapıya dönüştüğünü göstermektedir. 2014 yılı itibarıyla 65 ve daha yukarı yaşlı nüfus 6 milyon 192 bin 962 kişi olup yaşlı nüfusun toplam nüfus içindeki oranı %8'dir. Nüfus projeksiyonlarına göre yaşlı nüfus oranının 2023 yılında %10,2; 2050 yılında %20 ,8; 2075 yılında ise %27,7'ye yükseleceği tahmin edilmektedir. Mevcut demografik eğilimlerin devam edeceği varsayımından hareketle yapılan hesaplamalar, Türkiye'de 21. yüzyılın özellikle ikinci yarısında yaşlı yüzyılı olacağına işaret etmektedir (Gözübüyük 2017, 158). Görüldüğü

gibi, yaşlılık Türkiye'nin gelecekte karşılaşması öngörülen bir problemdir. Eğer yaşlılarla ilgili çalışmalar öngörülen problemleri çözmeye yönelik olarak yapılandırılırsa karşılaşılması muhtemel tehlikelerin etkisi en aza indirilebilir. Türkiye nüfusunun %2'lik oranını ise özel yetenekliler oluşturmaktadır. Onlar geleceğin bilim insanları, politikacıları, psikologlarıdır. Eğer onlara uygun sosyal etkinlikler yapılandırılırsa psiko-sosyal gelişimlerine katkı sağlanmış olunacaktır. Çalışma hem yaşlıların hem de özel yetenekli bireylerin psiko-sosyal gelişimini desteklemek üzere yapılandırılmıştır. Görüldüğü gibi çalışma huzurevindeki yaşlıların değerleri taşıyan öğüt niteliğindeki tecrübi bilgilerini paylaşabileceği bir sohbet ortamı yaratılarak özel yetenekli bireylerin psiko-sosyal gelişimlerinde karşılaştıkları "arkadaş edinme, akran zorbalığı vb." konuların çözümünde yol gösterici bir niteliğe sahiptir. Aynı zamanda çalışma yaşlılara yaşama amacı veren ve onları "moral" olarak güçlendirecek bir "iyi örnek" uygulaması özelliğine sahiptir.

Çalışma huzureviden gönüllü sekiz ve özel yetenekli gönüllü beş katılımcı ile üç kere tekrar etmiştir. Betimsel analiz sonuçları göstermiştir ki, yaşlı gönüllüler arkadaş edinme, iyilik yapma ve merhamet etme ile ilgili olarak anılarını paylaşmıştır. Özel yetenekli bireyler aktif olarak dinlemiş ve kendi yaşantılarından örnekler vermiştir. Özel yetenekli bireylerin ifadelerinde "eski günlere, eski âdetlere ve insanlara özlem" dikkat çekmiştir. K5 özel yetenekli erkek, "arkadaşlıklar sizin dediğiniz gibi değil artık, hepsinde çıkar ve kötülük hâkim..." demiştir. Bu durum arkadaşlık kavramıyla ilgili değerlerin ön plana çıktığını göstermektedir. K13 yaşlı gönüllü kadın, istedikleri her zaman onu görmeye gelebileceklerini vurgulamıştır. Gençlerin yaşamda bazen yollarını kaybedebileceklerini bu yüzden yol gösterene ihtiyaç duyabileceklerini, eklemiştir. Görüldüğü gibi gönüllü yaşlılar yapılan çalışma ile önemsendiklerini hissetmiş ve moral bulmuşlardır. Bük'er'in çalışmasında huzurevindeki yaşlıların daha fazla yalnızlık duygusu yaşadıkları ve bu nedenle depresyon bulgusunun daha fazla olduğu tespit edilmiştir. Ruh sağlığı açısından bir risk grubunu oluşturan yaşlılar, huzurevinde daha yoğun sorunlarlaka karşıya gelmektedirler. Kurumda yaşayan yaşlı izole olmaya ve toplumdaki uzaklaşmaya başlamaktadır. Yaşlılarda sosyal destek eksikliğinde mortalite riskinin arttığı ve sosyal destek alan yaşlılarda ise iyileşme ve sağlık davranışlarında gelişme olduğu ifade edilmektedir (Bük'er vd 2010, 46). Bu durum göz önünde bulundurulduğunda huzurevindeki yaşlılar ve özel yetenekli bireylerin düzenli olarak bir araya getirilmesi her iki tarafın psiko-sosyal gelişimine katkı sağlayacaktır.

Genel olarak özel yetenekli bireylerde,

ilk yaşlardan başlayarak ahlâkî duyarlılığın belirtileri görülür. Bu çocuklar başkalarını dikkate alma eğilimindedirler; acıları hafifletme, güçlükleri giderme isteği taşırlar. Yüksek ahlâkî duyarlılıklarının bir sonucu olarak özel yetenekli çocuklar başkalarına karşı empatik tavır, hoşgörü, başkalarına ve kendine karşı sorumluluk, dürüst bir tutum (herkese aynı standartlarla davranma); yardımlaşma; yaralıları, yaşlıları, hor ve hakir görülenleri, sakatları, çaresizleri, hastaları ve kendi yalnızlıklarıyla perişan olmuşları düşünme; doğruluk, gerçeklik gibi yüksek ahlaki değerlere sahiptirler. Fakat bu değerlere sahip olan bireyler bunlara duyarsız bir ortamda itilip kakılma ve onlara sanki uyumsuz tiplermiş gibi davranılma riskiyle karşı karşıya bulunurlar (Kurnaz vd 2015, 210). Çalışmada alan yazını destekler bir şekilde "özel yetenekli bireylerin" dışlandıkları ve yalnızlığa itildikleri zaman "insanlardan uzaklaşmayı" tercih ettikleri tespit edilmiştir. K4 özel yetenekli kadın, artık arkadaşlarının yaptıklarına dayanmadığını bu yüzden tek başına bir dünya yaratmak istediğini belirtmiştir. Bunun üzerine K11 gönüllü yaşlı erkek, biraz mücadele etmesi gerektiğini belirtmiş ve kendi yaşantısından farklı örnekler vererek yalnız olmadığını hissettirmiştir. Bu durum hem özel yetenekli bireyin farklı bir bakış açısı kazanmasına neden olurken hem de kültürel değerlerimizin farkına varmasına katkı sağlamıştır. Huzurevindeki yaşlı gönüllü dediklerinin can kulağı ile dinlendiğini fark etmiş kendini önemli hissetmiştir. K7 özel yetenekli kadın, "sık sık buraya gelmek istiyorum. Sizlerle konuşmak beni çok mutlu etti, demiştir.

21. Yüzyılda bilgi ve rekabet dünyasında insan kaynağı her şeyden önemli bir hal almıştır. Geçmişten gelen kültürel değerleri aktaran yaşlılar ve geleceğe şekil vermesi beklenen özel yetenekli bireyler bir toplumun beşeri kaynaklarıdır. Her ikisinin de temel problemlerini çözme noktasında birbirlerine güç olacağı görülmektedir. Çalışma sayesinde özel yetenekli bireyler, kendilerini ifade edebilecekleri sosyal bir ortam bulurken yaşlılar "moral" kazanabilecekleri bir ortama kavuşmuştur.

Çalışma 2019 yılında yapılmış ve sonuçlar çalışmaya katılan Samsun RK Bilim ve Sanat Merkezi öğretmen ve yetkilileriyle paylaşılmıştır. Bunun üzerine dünya genelinde yaşanan salgın döneminde huzurevindeki yaşlılarla birlikte bir çalışma yapılandırılmıştır. Dünya genelinde yaşanan salgın nedeniyle dışarı çıkma kısıtlamasının yaşandığı Ramazan Bayramı'nda sosyal bir projeye zemin hazırlanmıştır. Samsun RK Bilim ve Sanat Merkezinin yürüttüğü projeye Türkiye genelinde özel yetenekli bireylerin örgün eğitim dışında farklılaştırılmış eğitim aldıkları BİLSEMLER, bürokratlar ve sanatçılar destek vermiştir. Proje kapsamında huzurevi sakinleri gerekli önlemler alınarak bir araya getirilmiş ve hazırlanan bayram mesajlarını

izlemişlerdir. Böylece çalışma amacını aşmış ve konuyla ilgili Türkiye geneli bir sosyal çalışmaya zemin oluşturmuştur.

KAYNAKLAR

- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S., ve Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri: Sakarya Yayıncılık. Sakarya-Türkiye
- Büker, N., Altuğ, F., Kavlak, E. ve Kitiş, A. (2010). "Huzurevi ve ev ortamında yaşayan yaşlılarda moral ve depresyon düzeyinin fonksiyonel durum üzerine etkisinin incelenmesi."
- Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, (1): 44-53. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/203215>. Erişim tarihi: 26/07/2020
- Canatan, A. (2008). "Toplumsal Değerler ve Yaşlılar." Yaşlı Sorunları Araştırma Dergisi, (1): 62-71. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/203240>. Erişim tarihi: 25/08/2020
- Cevizci, A. (2002). Felsefe Sözlüğü: Paradigma Yayınları. İstanbul-Türkiye.
- Gözübüyük, M. T. (2017). 'Yaşlı Hastalarına Bakım Veren Kadınların Deneyimleri Işığında "Evde Bakım Hizmetinin" Değerlendirilmesi.' Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi,(26): 157-186. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/582177>. Erişim tarihi: 01/08/2020
- Gündüz, T. (2010). "Üstün Zekâlı Çocuklarda Ahlâk Gelişimi ve Eğitimi." İ.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi, 1(1): 157-177. Erişim adresi: http://cocukuniversitesi.aydin.edu.tr/tez/ahlak_gelisimi.pdf. Erişim tarihi: 15/08/2020
- İnce, A. (2017). ' "Değer" İle "Sorun" Arasında Türkiye'de Yaşlılarla İlgili Toplumsal Değer Yargıları (Din Bilimleri Perspektifinden Bir İnceleme). 'Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi,14(36): 84-112. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/388451>. Erişim tarihi: 12/08/2020
- Karakaş, S., Durmaz, H. (2017). 'Yaşlılık Dönemi Psikolojik Özellikleri ve Moral.' Kocatepe Tıp Dergisi, 18(1): 32-36. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/347113>. Erişim tarihi: 04/09/2020
- Kırdı, N.(Ed.) (2007). Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı: DPT Erişim Adresi: <https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/33628/turkiyede-yasli-larin-durumu-ve-yaslanma-ulusal-eylem-planı.pdf>. Erişim tarihi: 12/08/2020.
- Köksal A. (2007). "Üstün Zekalı Çocuklarda Duygusal Zekayı Geliştirmeye Dönük Program Geliştirme Çalışması". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler Anabilim Dalı. İstanbul-Türkiye, 33-34.
- Kurnaz, A. (2012). "Üstün Yetenekli Çocuklarda Değer Eğitimi". Geleceğin Mimarları Üstün Yetenekliler Sempozyumu, Özet Kitapçığı, 49-71.
- Kurnaz, A., Çiftci, Ü., Karapazar, H. (2013). 'Üstün Zekâlı ve Yetenekli Öğrencilerin Değer Algılarının Betimsel Bir Analizi.' Değerler Eğitimi Dergisi, 11(26): 185-225. Erişim adresi: <https://ded.dem.org.tr/gorsel/pdf/ded-26-makale-6.pdf>. Erişim tarihi: 29/08/2020
- Levent, F. (2011). "Üstün Yeteneklilerin Eğitime Yönelik Görüş ve Politikaların İncelenmesi". Yayınlanmamış Doktora Tezi. Marmara Üniversitesi/ Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı/Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı. İstanbul-Türkiye, 13-14.
- MEB. (2015). Milli Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi. Erişim adresi: https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_10/07031350_bilsem_yonergesi.pdf. Erişim tarihi: 31/08/2020
- Narin, B. (2019). "Türkiye'de Yaşlı Politikaları ve Yaşlı İhmal İstismarına Yönelik Uygulamalar". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Sakarya Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya-Türkiye.
- Özyer, H. (2016). "Yaşlılık Sorunu ve Bir Çözüm Olarak Huzurevi (Kony Dr. İsmail Işık Huzurevi Örneği)". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Selçuk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyoloji Bölümü Anabilim Dalı. Konya-Türkiye.
- Şahin, H. (2015). "Yaşlılık Algısı ve Yaşlılığa Sunulan Kurumsal Hizmetler Farkındalığı: Erzurum İli Örneğinde". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. Atatürk Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Anabilim Dalı, Erzurum-Türkiye.
- Şentürk, Ş., Kefeli, İ. (2019). 'Özel Yeteneklilere Yönelik "Felsefeye Yolculuk" Etkinliği Üzerine Nitel Bir Araştırma". TurkishStudiesEducationalSciences, 14(5): 2693-2708, Makedonya.

Yıldırım , A., Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri: Seçkin Yayınları, Ankara-Türkiye

Yıldırım, N., Akgün, S. (2013). "Sivil Toplum Kuruluşu Gönüllülerinin Sosyal Sistemin Meşruiyetine İlişkin Algıları, Adil Dünya İnançları ve Sosyal Baskınlık Yönelimleri". Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 24(1): 115-128. Erişim adresi: <https://dergipark.org.tr/en/download/article-file/796960>. Erişim tarihi: 1/09/2020

Yıldız, M. (2018). "Lise Öğrencilerinde Yaşlı ve Huzurevi Algısı: İstanbul Örneği". Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. T.C. İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı /Sosyal Hizmet Bilim Dalı. İstanbul-Türkiye.